

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Демченко Павла Сергійовича

«Управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової» на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми. Сталий розвиток є однією з найважливіших передумов, що забезпечує прогресивність динаміки економічної системи будь-якої організації, не даючи їй можливості виходити за допустимі межі коливань, а, отже, уникати непередбачених збурень та критичних, а то й катастрофічних втрат. Сталий розвиток соціально-економічної системи має на меті забезпечувати здатність системи порівняно швидко реагувати на негативні впливи і повертатися в початковий стан або досягати нових позитивних результатів у динаміці свого розвитку. З огляду на зазначене, стійкість виробничо-економічної системи залізорудного підприємства можна розглядати як незмінність її властивостей і пов'язаних з цими властивостями параметрів, забезпечення її здатності виконувати свої функції, незважаючи на мінливість зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Суттєві труднощі, з якими останнім часом стикаються підприємства з видобутку та перероблення залізорудної сировини, як ніколи підкреслюють необхідність підвищення уваги до проблем інноваційно-інвестиційного розвитку. Тобто, урахування інноваційно-інвестиційної складової в управлінні сталим розвитком залізорудних підприємств повинно стати дієвим інструментом для досягнення економічної ефективності, збереження ресурсів, зниження впливу на довкілля та створення сприятливих умов для сталого розвитку галузі в цілому.

У зв'язку з цим тему даного дослідження слід вважати актуальною і своєчасною. Зазначене підтверджується й тим, що дисертаційна робота Демченко П.С. виконувалась у межах науково-дослідних тем кафедри менеджменту і адміністрування: «Система управління прогресивним розвитком потенціалу підприємства в умовах трансформацій економічного простору»

(номер державної реєстрації 0119U002389) та «Оптимізація механізму управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств» (номер державної реєстрації 0121U113054), у межах яких розроблені методичні підходи та рекомендації стосовно забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств.

Наукова новизна дисертаційної роботи:

Удосконалено:

- концептуальну структурно-функціональну схему ключових етапів процесу управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, яка, на відміну від наявних, базується на багатоцільовому системному теоретико-ігровому моделюванні, ієрархії моделей «бізнес-одиниця» – «бізнес-напрями» та багатокритеріальному оцінюванні наявних напрямів бізнесу, що дозволяє підвищити ефективність прогнозування тенденцій альтернативних варіантів сталого розвитку підприємства за умов невизначеності й конфліктності ринку залізорудної продукції;

- методичний підхід до багатоцільового інтегрованого критеріального оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням аспекту активізації інноваційно-інвестиційної складової, який, на відміну від наявних, на основі принципу потенційного розподілення прояву ризиків на компонентах функціонала оцінювання з урахуванням аспектів інвестиційної діяльності, оновлення основних засобів та впливу інтенсивних факторів економічного зростання дозволяє діагностувати процес активізації науково-технічного прогресу на підприємстві за умов інтенсивної конкуренції за динамікою ринку залізорудної продукції;

- методичний підхід до багатоцільового інтегрованого базового оцінювання стійкості сталого прогресивного розвитку залізорудних підприємств за ключовими показниками діяльності суб'єкта господарювання, який, на відміну від наявних, ґрунтується на вагових точкових оцінюваннях ризику зниження рівня сталого розвитку з урахуванням інтегрального оцінювання монополізації ринку залізорудної продукції за методом ранжування та критерієм рівномірності розподілення ринкових часток, що дозволяє оцінювати й прогнозувати ступінь

сталості функціонування підприємства на цільових ринках залізорудної продукції;

- методичний підхід до комплексного інтегрованого оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, який, на відміну від наявних, засновано на моніторингу умов контролю прогресивності та активності інноваційно-інвестиційних процесів розвитку підприємства шляхом аналізу та ранжування ситуацій і рівнів його забезпеченості, що дозволяє розпізнавати ознаки, властиві різним ситуаціям щодо перспектив інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства з метою передбачення можливих наслідків від достатньо позитивних до кризового стану;

- методичний підхід до визначення граничних можливостей щодо забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, у якому, на відміну від наявних, відносно встановлених бажаних інтервалів граничних меж умов контролю значень рівня сталого розвитку розраховуються граничні межі показника «Евклідова відстань», який дозволяє контролювати абсолютні відхилення від його критеріального (нормативного) значення та підвищити ефективність стратегічного реагування на виклики конкурентного середовища.

Набули подальшого розвитку:

- окремі ключові аспекти процедур інструментарію ранжування ситуацій і рівнів забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, які ґрунтуються на використанні шкали попередніх грубих оцінок стану ситуацій і відповідного їх уточнення, виходячи з переконання про обернено пропорційну залежність погіршення стану сталого розвитку суб'єктів господарювання відносно класифікаційних рівнів ситуацій, що покращує якість процедур діагностики рівня сталого розвитку підприємства;

- класифікація якісних характеристик інформаційних ситуацій відносно станів економічного середовища залізорудних підприємств і вибору відповідних критеріїв, заснованих на методах теорії потенціалу та принципах максимуму функцій невизначеності й функцій неточності, при діагностиці та ранжуванні ситуацій і рівнів забезпеченості сталого розвитку підприємств з урахуванням

інноваційно-інвестиційної складової, що сприяє підвищенню рівня обґрунтованості рішень за умов невизначеності й конфліктності у сфері управління сталим розвитком підприємства;

- комплексне інтегроване оцінювання рівня ефективності сталого розвитку залізрудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової відносно його ключових бізнес-напрямів, яка визначається на основі оцінювання рівня сталого розвитку залізрудних підприємств у контексті тенденцій активізації науково-технічного прогресу на підприємстві, багатоцільового теоретико-ігрового оцінювання оптимальності бізнес-напрямів за критерієм гарантованого результату та їх часткової участі в отриманні доходу на одиницю продукції, що дозволяє врахувати вплив ризику невизначеності й конфліктності при прогнозуванні тенденцій безпеки сталого розвитку підприємства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна. Аналіз дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що отримані наукові положення, висновки та рекомендації є науково обґрунтованими та достовірними. Зазначене підтверджується проведеними автором достатньою кількістю опрацювання статистичного матеріалу і застосуванням сучасних методів економіко-математичного моделювання в експериментальних дослідженнях.

Представлена дисертаційна робота містить достатню кількість опрацьованих джерел, графічного матеріалу, таблиць, опис впровадженої на підприємствах методики за темою дослідження. Запозичення, виявлені у наданій на рецензування роботі в Системі Антиплагіат Strikeplagiarism.com ознак плагіату не мають.

Повнота викладу наукових положень у опублікованих працях. Наукові положення та результати, що виносяться на захист опубліковані в 12 наукових працях з яких: 4 опубліковано у фахових економічних виданнях, включених до періодичних фахових видань України, 2 відноситься до публікацій у виданнях інших держав, які входять до Організацій Європейського Союзу, 6 у збірниках матеріалів міжнародних наукових конференцій.

Практична цінність одержаних результатів дисертаційної роботи полягає:

- в побудові концептуальної структурно-функціональної схеми процесу управління ключовими етапами сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової;

- в побудові системи моделей інтегрованого оцінювання рівня ефективності сталого розвитку з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової та відповідної системи умов контролю рівня сталого розвитку залізорудного підприємства;

- в побудові діагностичної матриці ранжування ситуацій і рівнів забезпечення сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової;

- в розробленні методики діагностики рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової.

Структура й обсяг дисертаційної роботи.

Структура дисертаційної роботи побудована відповідно до мети і задач дослідження. Виклад матеріалу роботи, наукових положень, висновків і результатів логічний та аргументований. Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, 139 використаних джерел, 11 додатків. Загальний обсяг 270 сторінок, обсяг основного тексту дисертації становить 213 сторінок, у тому числі 50 таблиць, 46 рисунків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, зазначено зв'язок з науковими програмами, сформульовані мета і завдання дослідження, об'єкт та предмет дослідження, викладені наукова новизна і практичне значення отриманих результатів, наведено особистий внесок здобувача, публікації та апробація наукових результатів.

Перший розділ присвячено теоретико-методологічним засадам управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Розглянуто сутність, ключові аспекти та особливості сталого розвитку промислових підприємств. Проаналізовано теоретичні та практичні передумови забезпечення сталого розвитку залізорудних підприємств

з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Сформовано концептуальні засади перебігу процесу управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової.

У **другому розділі** сформовано методичні засади забезпечення сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Проведено аналіз сучасного стану вітчизняних залізорудних підприємств у контексті інноваційно-інвестиційної діяльності та перспективи їх розвитку. Удосконалено теоретико-методичні основи діагностики стану управління сталим прогресивним розвитком залізорудних підприємств і методичні підходи до оцінювання ефективності управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Побудовано відповідні економіко-математичні моделі та проведено модельні дослідження.

Третій розділ присвячено розробленню науково-практичних рекомендацій щодо управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Сформовано засади діагностики та оптимізації ключових напрямів сталого розвитку залізорудних підприємств за умов невизначеності та ризику. Наведено алгоритм послідовності етапів методики діагностики рівня сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Побудовано відповідні економіко-математичні моделі та проведено модельні дослідження впливу вдосконаленого інструментарію управління сталим розвитком залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової на його економічні результати.

У **висновках** по дисертаційній роботі викладено основні здобутки, що отримані в процесі виконання досліджень, і рекомендації до їх реалізації у практику діяльності залізорудних підприємств.

У **додатках** надані статистичні та дослідницькі матеріали і документи, що підтверджують результати впровадження отриманих наукових результатів у діяльності залізорудних підприємств і в навчальний процес Криворізького національного університету.

Зауваження та дискусійні питання дисертаційної роботи:

1. У першому розділі здобувач робить певні удосконалення щодо теоретичних та практичних передумов забезпечення сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Проте, не завжди конкретизує в якій мірі ці удосконалення (стор. 40, рис. 1.1; стор. 41, рис. 1.2) стосуються завдання дослідження.

2. У матеріалах роботи не достатньо приділено уваги щодо підготовки необхідних фахівців навчальними закладами у взаємодії із залізорудними підприємствами, що також є важливим у забезпеченні їх сталого розвитку.

3. Здобувачем запропоновано до використання значний математичний апарат, який побудований на основі теорії ймовірностей. Безумовно, в даному випадку рішення застосовувати в дослідженні дані математичні викладки є вірним, однак все ж було б більш логічним надати обґрунтування вибору застосування в роботі саме цієї математичної теорії з можливим описом інших підходів.

4. У другому розділі дисертаційної роботи послідовність таблиць 2.2-2.4 перевантажують сприйняття викладеного матеріалу. Логічно було б подати інформацію в агрегованій формі для змістовного засвоєння аналітичних даних або перенести до додатків.

5. Параграф 2.1 дисертаційної роботи присвячено детальному аналізу сучасного стану українських залізорудних підприємств. Однак для розуміння реального стану галузі було б доцільним навести порівняльний аналіз основних показників ГМК України з аналогічними галузями провідних країн світу.

6. У роботі (стор. 195-196) автором робиться цілком закономірне узагальнення щодо суттєвого падіння інноваційної активності промислових підприємств у 2015 році та продовження цієї тенденції протягом останніх років. З цим частково можна погодитися, однак все ж слід зауважити, що не у всіх галузях економіки в цей період спостерігалися подібні тенденції. Крім того, релевантним продовженням цього висновку є прогнозування рівня інноваційної активності в майбутньому в розрізі як підприємств ГМК, так і економіки в цілому.

7. Не приділено уваги моделюванню загроз сталому розвитку з урахуванням супутніх ризиків від військової агресії.

Наведені зауваження та дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та її наукову цінність.

Висновки щодо відповідності дисертаційної роботи встановленим вимогам. Дисертаційна робота відповідає спеціальності 073 Менеджмент, вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Дисертантом вирішене актуальне наукове завдання – теоретичне обґрунтування та розроблення методичних підходів і практичних рекомендацій підвищення ефективності сталого розвитку залізорудних підприємств у контексті удосконалення управління інноваційно-інвестиційними процесами. Вважаю, що дисертаційна робота Демченко Павла Сергійовича «Управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової» є завершеною науковою працею, яка містить низку нових, актуальних і достовірних результатів, а здобувач заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Рецензент,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту і адміністрування

Криворізького національного університету

Сергій РТИЩЕВ

